

Şəhid xanımlarımız!

Azərbaycan qadını tarix boyu gözəl örnək olub. Bunu öz yaddaşında qoruyub-saxlayan tarixi salnamələr deyir. Ağılı, cəsur sələflərimiz ən çətin məqamlarda belə, ayıq-sayıqlığı, cəvikliyi və düzgün qərar qəbul etmək bacarığı ilə həmini heyrətləndiriblər. Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Azərbaycan qadını tarix boyu öz ağılı, zəkası, namusu, qeyrəti, fədakarlığı, əlçalişqanlığı, mərdliyi, vətənpərvərliyi və millətinə, torpağına olan hədsiz məhəbbət və gözəlliyi ilə tanınmışdır".

Tariximizin ayrı-ayrı dövrlərində yaşayıb fəaliyyət göstərmiş qadınlar müdrikliliyi, işgüzarlığı ilə keçmişimizə parlaq səhifələr yazıblar. Ölükəmizin ictimai-siyasi və mədəni həyatında aparıcı qüvvəyə malik olan Azərbaycan qadını cəmiyyətdə böyük nüfuzu malik olduğunu əməllerilə təsdiqləyib. "Çoxxərlik mədəni irsimizin təşəkkülündə misilsiz xidmətlərə malik Azərbaycan qadını dünyaya bəşər mədəniyyəti xəzinəsinin incilərini yaranan görkəmli ədiblər, tarixi şəxsiyyətlər, tanınmış elm və sənət adamları bəxş etmişdir" - deyə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib. Milli varlığımızın ifadəsi olaraq, əlaqə-mənəvi sərvətlərimizin və mədəni-tarixi dəyərlərimizin, keçmişimizin ən mürəkkəb dövrlərində belə, qorunub-yaşadılması, bilavasitə onun adıyla bağlıdır. Bütün sahələrdə əməyi olan Azərbaycan xanımı dövlətin inkişafında, dövlətçilik ənənələrinin möhkəmlənməsində müstəsna rola malikdir. Qətibə xanım, Sara xatun, Məhinbanu, Xeyrənsə bəyim, Tuti Bikə və başqaları Azərbaycan qadınının nümunəsidir. Azərbaycan qadınları Şərqi ilk demokratik respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə seçib-seçilmək hüququ qazanaraq, Ölükəmizin ictimai-siyasi həyatında daha yaxından iştirak etmeye başlamışlar.

MÜBARİZLİYİ İLƏ DASTAN YARADANLAR

Keçmişimizin unudulmaz səhifələrindəki möhkəm iradəye malik görkəmli qadın şəxsiyyətlərimizin yüksək ləyaqətinin, ağıbırçək analarımızın müdrikliliyinin daşıyıcıları kimi, müsəbir Azərbaycan xanımları öz dərin zəkələri və tükənməz daxili potensialları ilə bu gün də xalqa və cəmiyyətə fədakar-casına xidmət edirlər.

Nəciblik, xeyrxaqliq, fədakarlıq, mətinlik, qayğıkeşlik və insanpərvərlik nümunəsi olan qadınlar düşmənlə üz-üzə dayanaraq vətənin çətin zamanında əsgər palṭaları geyinərək öz əsgər qardaşlarının yanında olmayı da bacarırlar. "Qadın bəşərə yaraşıq, zinət, insanlığa şərəf, şan-şöhretdir. Qadın ucalıq, ülvilik məbedidir, ismət, qeyrət, qüdrət rəmziidir", - deyirdi Ulu Öndər Heydər Əliyev. Azərbaycan qadınının tariximizə adını yazdırın əməli, mübariz ruhu, bacarığıdır. Ötən əsrin 90-cı illərində Ölükəmizdə baş verən olaylar neticəsində nə qədər isməti Azərbaycan qadınının böyüküyüň gördük. Birinci və ikinci Qarabağ müharibəsində biz bunun bir daha şahidinə çevirdik.

ÜÇ MİN ÜZÜYÜN TƏK QAŞI

Bu gün şəhid qadınlarımızın maraqlı, keşməkeşli həyat yolundan danişacaqıq. 3 min şəhid qardaşın bir şəhid bacısı Arəstə Kərim qızı Baxışova. Bir şairin nəzmə çəkdiyi misralar yada düşür.

Üç min çiçək içəre yeganə gülsən,
Arzularla dolu ölməz könlüsən.
Düz üç min qardaşa tək bacısan sən,
Düz üç min qardaşa baş tacısan sən.
Düz üç min üzüyün tek qaşı sənsən,
Ürəklərde sevginin nəqqaşı sənsən.
Uyu torpağından ahəstə, bacım,
Ey iigid, qəhrəman Arəstə bacımlı..

Her kəsin ocağında boy atan bir xanım kimi sevildi. Sankı, dünənimizə sülh getirilməsində bir göyerçin kimi doğulmuşdu. Qanad açıb üçduyu yerlərdə sülh sorğusunu getirəcəyinə emin idi. Vətənim dardadırsa, şəhid olmağa hazırlam, - dedi. Dağ döşündə bitəcək bənövşələr, lalələr Arəstə kimi şəhidlərimizin torpağı tökülmüş qanı ilə boy atacaq və yetişən hər bir guldə, çıçəkdə onların etirləri duyulacaq. Bu hər kəse güc verəcək, bu vətən eşi gücüdür ki, axacaqdır dəmarlardan. Bir ailənin övladı, bir millətin övladı oldu. Böyük-

dən kiçiyə hamı Arəstəni tanır. Axi necə də tanımamasın 3 min qardaşa bir bacı oları? Elimizin mərd qızını.

Qarabağda al lalələr bitəndə,
Zirveləri göy dumanda itəndə,
Ətəyində yaşıl yarpaq əsəndə,
Menzərelər şən nağmələr ötəndə,
Soragın gələcək ellərdən sənin.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin çavuşu və hərbi feldşeri, Vətən müharibəsinin şəhidi Arəstə Baxışova. Həyatin ilk zərbəsinə kiçik yaşlarında alır. Bəlkə, elə həyat onun mübariz, daha matin böyüüməsi üçün elə ilk günlərdə imtahanı çəkir.

Arəstə Baxışova 1995-2004-cü illərdə Bilecəri qəsəbəsində yerleşən Şuşa şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbdə təhsil alır. 2004-2008-ci illərdə isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinde "İngilis dili" üzrə təhsil alıb. O, 2018-2019-cu illərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Baş Hərbi Hospitalında çalışıb. 2019-cu il iyulun 12-dən isə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Beyləqan rayonunda yerləşən "N" sayılı hərbi hissəsində operator vəzifəsində xidmət edirdi.

Azərbaycan Ordusunun çavuşu olan hərbi feldşer Arəstə Baxışova 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Ermənistan işğali altında olan ərazilərin azad edilməsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü nəşr olunması üçün başlanan Vətən müharibəsi zamanı Füzulinin, Zəngilanın və Qubadlının azadlığı uğrunda gedən döyüslərdə yaralı hərbçilərə döyüş meydənında tibbi yardım göstərib. Arəstə Baxışova oktyabrın 23-də Qubadlı döyüsləri zamanı şəhid olub. Bilecəri qəsəbəsindən Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunub.

"MƏN İŞƏ GEDİRƏM, ŞƏNBƏ GÜNÜ GERİ QAYIDACAGAM"

Azərbaycanın ərazi bütövlüğünün təmin edilməsi uğrunda döyük əməliyyatlarına qatılan və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəfle yerinə yetirdiyi üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 15.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Arəstə Baxışova ölümündən sonra "Vətən uğrunda" medali ilə təltif edildi. Arəstə Baxışova ölümündən sonra 2021-ci il mayın 12-də Beynəlxalq Qızılı Xaç Komitəsi tərəfindən ingilis tibb bacısı Florens Nayingelin şərəfinə təsis olunan "Florence Nightingale" medali ilə təltif edildi. Arəstə Baxışovanın Mərdan adında oğlu və Zəhra adında övladları var. Bu gün onlar bize ondan qalan yadigarlardır.

Bu gün onlar belə bir ananın övladları olduqları üçün qururlanırlar. Oğlu Mərdan Məmmədli anamı çox sevirdim, deyir: "O, bizim qayğımiza qalırdı, ana sevgisi verirdi. Anamın şəhadəti xəberini qururla qarşılıdıq. Şəhidlər ölmür, onlar her zaman bizim qəlbimizdə yaşayacaq". Müharibəyə gedəndə övladlarına "Mən işə gedirəm, şənbə günü geri qayidacagam", - deyib yola düşür. Bu son görüş, son vida olur. Ana və övladın son görüşü. Dəhşətli olsa da övladların yaşının az olmasına baxmayaraq, vətən yolunda şəhid olmağın nə qədər böyük şərəf olduğunu yaxşı anlayırlar. Anlayırlar ki, şəhidlər ölmür. Bu torpaq var olduqua onlar da yaşayacaq. Onların qanı ilə suvarılıb, bu torpaq. Milyonların sevgisini qazanan yegane xanım şəhid Arəstə Baxışovanın gənc heykəltarəş Müstəqil Balayev büstünü hazırlayıb.

"MƏN QƏLƏBƏNİN SONUNA QƏDƏR BURADAYAM"

1960-ci il noyabrın 20-də Bakı şəhərində anadan olan Gültəkin Əsgərova 1985-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmiş və əmək fəaliyyətinə 8 №-li təcili yardım stansiyasında başlamışdı. 1991-ci ildə Uroloji kliniki xəstəxanada işləmişdir. Qarabağ müharibəsi başladığın zaman, öz körpəsinə anasına əmanət edərək, cəbhəyə erməni güləsindən yaralanan əsgərlərə yardım etməyə yola düşür. Çətin illəri id. 1992-ci il aprelin 4-da könüllü cəbhəyə yollanıb, Turşsu, Şuşa xəstəxanalarında, Ağdamın Məhrizli kəndindəki hospitalda hərbi həkim kimi fəaliyyət göstərir. Şuşa şəhərinin həbsxanasında olanlarından da qapısının açıb azad olunmasında onun xidməti də olub. Həbsxananın qapısı açılmasay-

dı, orada olanlar əsir götürülcəkdi.

1992-ci il mayın 8-də Şuşanın işğalindan bir gün sonra Şuşanı sonuncu tərk edənlərdən biri olan Gültəkin anasına göndərdiyi məktubda belə yazdı: "Ana, salam. Mən sağ və salamatam, hər şey normaldır. Bizə yaxşı yemək verirlər. Mən qələbənin sonuna qədər buradayam. Şuşa alınana qədər! Bəlkə də indi alınmadı."

Şuşanın işğalindan sonra, Gültəkin Əsgərova Laçının, daha sonra isə Qubadlının müdafiəsində iştirak edir.

O, 1992-ci il mayın 14-də Ağdam istiqamətində gedən döyüslərə yola düşür. Ağdamın Məhrizli kəndindəki hospitalda hərbi həkim kimi yenidən xidmətə başlayır. Aranzəmin yüksəkliyinin etəyində onun tibbi xidməti üçün yer ayrılır. Buraya yaralıları hərbçilər getirməliydi ki, o da əsgərləri müalicə etsin. Lakin atəş səslerinin gücləndiyini eşidir. Burada dayana bilməyib, Aranzəmin yüksəkliyinə qalxır. Aranzəmin yüksəkliyinə ugurunda gedən döyüşdə 1992-ci il 19 iyul tarixində şəhid olub və Bakıda Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilib. Əminə adlı qızı yadigar qaldı. Bir ananın övladı. Bu gün Gültəkinin ruhu şaddır. Göylərdə pərvazlanan ruhu azadlığı qovuşmuş torpaqlarımızın üzərində rahat nefəs alır. Şuşamızın azadlığına tamaşa edir. İnləyən insanların ahanaləsini görmüşdü. Bu dəhşətləri yaşamış şəhid ruhu bu gün aramızdadır. Yolumuzda bize yolçudur. Bu gün onun xatirəsi bizimlə bərabər yaşayır. Gültəkin Əsgərovanın oxuduğu 200 sayılı orta məktəbə onun adı verilmiş və büstü qoyulmuşdur. Hər gün yüzlərə məktəblə onun adını anır və büstü qarşısında bir dəqiqəlik süküt edərək, ayaq saxlayırlar. Vətənin qəhrəman qızı. Bakıda Nərimanov rayonundakı xəstəxananın önündə büstü qoyulub. Bakıda yaşıdığı Mustafa Kamal Atatürk prospekti 2a ünvanındaki binaya xatire lövhəsi vurulub. Elm və Təhsil Mərkəzi Təfəkkür Universitetinin Tibbi biologiya kafedrası onun adını daşıyır, kafedrada xatire lövhəsi vurulub. Xəzərdə üzən gəmilərdən biri onun adını daşıyır, gəmide müzei yaradılıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 20 noyabr 1993-cü il tarixli 31 sayılı fermanı ilə Gültəkin Məlik qızı Əsgərova ölümündən sonra "Azərbaycan Milli Qəhrəmanı" adına laiyq görülüb. Bir şəhidimizin adının əbədiləşdirilməsi məqsədi ilə görülen işlər Vətən qızına olan ehtiramdır, sevgidir.

AZƏRBAYCAN QADINININ ƏZƏMƏTİ

Uşaqlıqlandan öz möhkəm iradəsi ilə seçilən və sonradan bu iradəni əməli fəaliyyətində göstərən Salatın Əsgərova da bir şəhid ömrünü həyat yoluna, tərcüməyi-halına həkk etdi. 16 dekabr 1961-ci ildə Bakı şəhərində ziyanlı ailəsində anadan olan Salatın 1979-cu ildə Bakı şəhərində Mikayıl Müşfiq adına 18 sayılı orta məktəbi əla qiyəmtərlərə başa vurur və həmin il Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna daxil olur. 1984-cü ildə geofizika ixtisası üzrə mühəndis diplomu alan Salatın Əsgərova jurnalistika sahəsinə böyük maraq göstərir. Nəticədə 1984-cü ildə müqavilə ilə "Bakı" qəzetində, 4 il sonra isə "Molodoj Azerbaydjana" qəzetində işləməyə başlayır. Onun toxunduğu məsələlər Azərbaycan torpaqlarının bütövlüyü ilə bağlı id. O, tez-tez cəbhə xəttinə gedər, qaynar nöqtələrdən operativ materialları hazırlayardı. O, 1991-ci ilin yanvarın 8-dən 9-na keçən gecə Bakıdan Şuşaya yola düşür. Öz peşə borcunu yerinə yetirmək üçün. Lakin Salatın Əsgərova düşmən güləsine tuş gəlir. Salatın Əsgərova Bakı şəhərində Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilir.

Aileli idi, Ceyhun adlı oğlu yadigar qalır. Ölümündən sonra Beynəlxalq Jurnalistlər İttifaqı Konfederasiyasının laureati adına laiyq görülüb. Salatın Əsgərovanın yaxınlığında həlak olduğu kənd Salatın kəndi adlanır. Onun Bakıda yaşıdığı binada xatire lövhəsi vurulub. Bakıda küçələrdən biri, Bakı buxtasında gəzinti gəmisi və Qadınlar İctimai Birliyinin təsis etdiyi mükafatı onun adını daşıyır. Təfəkkür Universitetində büstü qoyulmuşdur. Azərbaycanın şəhid xanımları. Vətənin keşiyində durmağı bacaran, döyüşdən qorxmayan, lazım gələrsə, silaha sarılan Azərbaycan qadınları. Onların her birinin həyat yolu məktəbdir, iğidlik, qəhrəmanlıq, şüçaet məktəbidir. Hər birinin adı dillərdə əzber, dastandır. Azərbaycan qadının əzəməti dünyaya bəlliidir. Sizlərin qoynundan su içdiyiniz Azərbaycan, məhz belə övladlar yetirir və ona görə də bu torpaq basılmaz!

Zümrüd BAYRAMOVA